

Wie dit leest is gek

In het woordenboek wordt het woord 'contract' voorafgegaan door 'contraceptie', en gevolgd door 'contradans' – een dansvorm die door tegenover elkaar geplaatste deelnemers wordt uitgevoerd. Tussen deze twee tegenpolen (voorbehoedmiddel en dans) bevindt zich dus het contract, waarin tegenstrijdige belangen samenkomen. Deze uitvinding is een soort geïnstitutionaliseerde arena, waarin alles – net als bij een paringsdans – uiteindelijk draait om verleiding, overtuiging, en voldoening. In deze arena zijn de leeuwen en gladiatoren ingewisseld voor complexe belangen, en vervangen bruisende champagneflessen de juichende menigtes. Contracten zijn niet meer weg te denken uit de hedendaagse zakenwereld; geen goede deal zonder de bindende papierwinkel.

In feite is een contract een belofte die door de wet wordt gewaarborgd of afgedwongen. De wet beschikt hiervoor over middelen en maatregelen. Ook wordt een belofte, eenmaal door de wet erkend, een plicht. Om wettelijk erkenbaar te zijn, moet een belofte 'uitwisselbaar' kunnen zijn: er moet voor de andere partij een zodanig voor- of nadeel ontstaan dat deze bewogen wordt om het contract in het leven te roepen. Een gift kan dus geen basis zijn voor een contract, omdat de persoonlijke voldoeningen van schenker en ontvanger niet als uitwisselbare goederen gelden.

Een greep uit de contracten waar ik als zaken- en privépersoon mee in aanraking kom, levert een lange lijst op: lijf-, aansprakelijkheids-, arbeidsongeschiktheids-, ziekte-, reis- en inboedelverzekering, jaarkaart voor de sportschool, ABN telebankieren, vast en mobiel bellen, huur-, freelance-, stage-, en royalty-contracten, geheimhoudingsverklaringen, licentie-overeenkomsten, vennootschapscontract. Eigenlijk weet ik niet eens op hoeveel documenten ik het afgelopen jaar mijn handtekening heb gezet...

Geconfronteerd met een contract heb ik de neiging om hetzelfde te doen als met acceptgiro's: ogen dicht, tekenen en vergeten. Mijn struisvogelhouding komt denk ik voort uit het feit dat contracten tegenwoordig zo abstract zijn. Terwijl in andere culturen van man tot man met camelen of tapijten wordt onderhandeld, onderhandelen wij via via en met onzichtbare eenheden. Dit maakt het contract sluiten tot een ware hoogstandje, waarbij hoopjes hoop en stapels verwachtingen tegen elkaar afgewogen moeten worden, zonder in een persoonlijk conflict te belanden. In een ironisch reclamespotje werd onlangs een preutse sollicitante geconfronteerd met een overtuigende bedrijfsmanager, die álles in de strijd wierp – inclusief zijn kleren – om haar te laten tekenen. De pay-off luidde: 'Laat je niet te snel verleiden'. De makers van dit filmpje zijn erin geslaagd het stigma rondom Het Contract door te prikken, en zodoende een beetje luchtigheid aan dit beladen onderwerp te geven.

Naast menselijke kennis komen ook ontcijferingstechnieken bij een contractbespreking goed van pas. Van mijn algemene opvoeding heb ik

meegekregen dat ik goed op kleine lettertjes moet letten. Vandaar mijn verontwaardiging bij het doornemen van mijn eerste contract, dat alléén uit kleine letters bestond. Als gevolg van de toenemende bureaucratie lezen mensen nu tussen de artikelen, subartikelen en regels door, speurend naar de eigenlijke waarde van de overeenkomst.

Als zestienjarige mag je in Groot-Brittannië helemaal niets tekenen zonder toestemming van je ouders, behalve één ding: een militair contract. In Amerika moeten geliefden op het werk een 'love contract' tekenen, waarin zij bevestigen dat zij de relatie vrijwillig zijn aangegaan (dit omdat er in de laatste jaren teveel rechtszaken voortkwamen uit relatiebreuken op het werk). In Nederland besloot staatssecretaris Gabor van Landbouw een tijd terug het contract met stier Herman en Gene Pharming Europe op te zeggen. In de oudheid sloot men contracten met de goden, waarin de naam stond van de godheid op wie men beroep wou doen, de gunst die gevraagd werd en de offers die de god als dank zou ontvangen. Misschien zullen wij in de toekomst contracten sluiten met onze ongeboren kinderen.

Tegenwoordig vormen contracten het zenuwstelsel van de zakenwereld. Dit betekent dat aan elke handeling een verbintenis verbonden is. Zelfs het kassabonnetje voor een paar sokken van Vroom en Dreesman is in feite een minicontractje. Met mijn betaling ga ik namelijk akkoord met de leveringsvoorwaarden van V&D, en verbind ik mij dus aan hun normen.

Arnold Gehlen zei eens: 'De mens is een weekdier dat instituties als een beschermende schaal nodig heeft.' Dit brengt mij tot de vraag wat voor mij de essentie van een contract vertegenwoordigt: is de intentie van een contract om als bescherming tegen het kwaad of als bevestiging van het goede (vertrouwen) te dienen? Ik kies voor de tweede optie, en daarmee ook voor een eerlijke handdruk of een goed gesprek onder vier ogen.

Sophie Krier